

Nr 442.

Av herr **Hjalmarson m. fl.**, om höjning av vissa anslag för försvaret, m. m.

Chefen för försvarsdepartementet har vidtagit avsevärda beskrningar i myndigheternas äskanden. Särskilt gäller detta utgifterna på kapitalbudgeten.

Ehuru starka sakliga skäl föreligga för betydande höjningar av åtskilliga anslag och beställningsbemyndiganden inskränka vi oss med hänsyn till det statsfinansiella läget till att föreslå, att riksdagen på några ur det samlade riksförsvarets synpunkt särskilt väsentliga punkter sträcker sig något längre än vad Kungl. Maj:t föreslagit. Vi begränsa oss till att föreslå åtgärder, som skulle medföra avsevärda förbättringar av försvarets effektivitet för en i förhållande till de totala försvarsutgifterna ringa ökning av kostnaderna.

Statsmakterna ha under en följd av år visat en tendens att underskatta forskningens betydelse för försvaret.

Förutom av försvarets forskningsanstalt bedrivs forskning bl. a. av fortifikationsförvaltningen. För nu löpande budgetår är för i ifrågavarande verksamhet anvisat ett belopp av 500 000 kronor. För innevarande budgetår disponeras detta anslag med 250 000 kronor till forskningsverksamhet och med likaledes 250 000 kronor till fortifikatorisk rustningsplanläggning. Fortifikationsförvaltningen har för budgetåret 1952/53 begärt för forskningsverksamhet 600 000 kronor och för fortifikatorisk rustningsplanläggning 500 000 kronor, d. v. s. tillsammans 1 100 000 kronor. Departementschefen föreslår för båda dessa ändamål ett totalt anslag av 520 000 kronor, vilket av fortifikationsförvaltningen får fördelas på resp. verksamhetsgrenar. Detta torde innebära att för forskningsverksamhet kunna anslås 270 000 kronor och för rustningsplanläggning 250 000 kronor.

På grund av ökade lönekostnader och materielpriser erfordras ett belopp av 130 000 kronor för att forskningsverksamheten skall kunna bedrivas i samma omfattning som 1949. Detta är enligt vår mening ofrånkomligt. Forskningen i fråga är ytterligt viktig för försvaret och framstår dessutom såsom en direkt lönande ekonomisk insats.

I likhet med fortifikationsförvaltningen anse vi det vara av största vikt att fullskaleförsök komma till stånd i viss omfattning och föreslå att för detta ändamål beräknas ett belopp av 100 000 kronor.

För fortifikatorisk rustningsplanläggning har fortifikationsförvaltningen begärt utöver nu utgående anslag — 250 000 kronor — ett belopp av 210 000 kronor. Av detta belopp erfordras på grund av höjda lönekostnader 60 000 kronor. För att verksamheten icke skall behöva inskränkas måste detta belopp ställas till fortifikationsförvaltningens förfogande.

Enligt vår mening bör alltså anslaget för forskningsverksamhet ökas med 130 000 kronor + 100 000 kronor + 60 000 kronor = 290 000 kronor utöver vad Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen föreslagit.

I propositionen nr 2 angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52 har Kungl. Maj:t begärt att erhålla beställningsbemyndigande å tygmateriel till armén på grund av prisökningar till ett belopp av 24,1 miljoner kronor. Från det av arméförvaltningen gjorda äskandet om beställningsbemyndigande på 262 miljoner kronor för nästkommande budgetår skola alltså dragas dels av riksdagen vid dess höstsession 1951 givet beställningsbemyndigande å 5,2 miljoner kronor, dels ovan angivna belopp 24,1 miljoner kronor, eller tillhopa 29,3 miljoner kronor. Äskandet minskar då till 232,7 miljoner kronor. Av detta belopp har Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen endast upptagit 185 miljoner kronor.

Genom denna minskning i beställningsbemyndigandet kan anskaffningen av ammunition icke ske i den omfattning, som arméförvaltningen beräknat. Därigenom komma förefintliga allvarliga brister i fråga om stridsammunition icke att kunna fyllas inom beräknad tid. Inte heller kan den påbörjade moderniseringen av artilleriets och luftvärnets pjäser samt eldledningsmateriel fortsätta i beräknad takt. Såsom framhölls i den gemensamma borgerliga försvarsmotionen vid förra årets riksdag består nära hälften av vårt lätta fältartilleri av föråldrade pjäser, konstruerade under 1900-talets första decennium, och därför avsevärt underlägsna motsvarande pjäser i utländska arméer. Det är alltså synnerligen angeläget att en ombeväpning av vårt fältartilleri snarast kommer till stånd. Det är även av största vikt att ny materiel anskaffas för luftvärnsartilleriet, då detta är i hög grad föråldrat.

Därest riksdagen skulle följa Kungl. Maj:ts förslag beträffande bemyndigandet för anskaffning av tygmateriel m. m. kan armén icke till fullo utnyttja de inom landet befintliga industriföretagens kapacitet. För att detta skall vara möjligt fordras att dessa under första kvartalet innevarande år erhålla beställningar utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit. En ökning av beställningsbemyndigandet är även erforderlig för att anskaffningen av arméns tygmateriel — i likhet med förnyelsen av flygvapnets flygmateriel och flottans fartygsmateriel — skall kunna ske planmässigt.

I första hand böra fältartilleriet och luftvärnet moderniseras samt eldledningsmateriel och ammunition anskaffas. För tillgodoseende av de viktigaste behoven på dessa områden torde bemyndigandet böra uppräknas med 20 miljoner kronor. Därest riksdagen bifaller detta yrkande erfordras för betalning av levererad materiel för budgetåret 1952/53 ett anslagsbelopp av 3 miljoner kronor.

I propositionen nr 18 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t framlagt plan för flottans fartygsbyggnader. Propositionen ansluter sig beträffande såväl fartygstyper som antalet enheter till det förslag till ny- och byggnadsprogram för flottans fartyg som chefen för marinen den 29 juni 1951 överlämnade till Kungl. Maj:t. Undersökningar rörande produktionsläget

visade att det skulle vara möjligt att genomföra detsamma på 6 år. Departementschefen har i propositionen framhållit, att han funnit chefens för marinen förslag väl avvägt ur ekonomisk synpunkt men likväl föreslagit att planen skall utsträckas att omfatta 7 år. Som motiv härför anför han tveksamhet om industriens leveranskapacitet och statsfinansiella skäl.

Den av departementschefen intagna ståndpunkten innebär ingen egentlig begränsning av statsutgifterna — endast deras utspridning på en längre tidsperiod. Om industriens leveransförmåga synas delade meningar råda. Flottans byggnads- och ersättningsläge är sådant att tiden närmast efter en sjuårsperiod kan bli särskilt kritisk. Starka sakliga skäl tala således för den kortare, av de ansvariga myndigheterna föreslagna tidsperioden. Om vi trots detta icke yrka på ett formligt riksdagsbeslut av denna innebörd, beror detta på en svåröverskådlig statsfinansiell och samhällsekonomisk situation just i ögonblicket. Vi förutsätta emellertid att frågan med uppmärksamhet följes av statsmakterna i framtiden och att riksdagens beslut utformas så, att en begränsning av flottplanens verkställighetstid till kortare tid än sju år — om detta skulle visa sig möjligt — icke möter formella hinder.

Departementschefen anför beträffande utgifterna för försvaret på kapitalbudgeten att en betydande eftersläpning till följd av byggnadsregleringen uppkommit i fråga om de uppgjorda byggnadsprogrammen. Detta har haft till följd att stora reservationer uppkommit på de anslag, som anvisas för olika byggnadsobjekt. Vid ingången av innevarande budgetår uppgingo sålunda de outnyttjade beloppen under försvarets fonder till omkring 100 miljoner kronor. För budgetåret 1951/52 ha anvisats ytterligare inemot 70 miljoner kronor. Det är att motse att på anslagen per den 30 juni 1952 kvarstående reservationer alltjämt skola uppgå till avsevärda belopp. Under 1951 har den totala ramen för lämnade byggnadstillstånd nämligen endast utgjort omkring 50 miljoner kronor.

De anslag, som riksdagen under senare år anvisat på kapitalbudgeten, ha avsett ändamål som varit ur försvarssynpunkt av mycket stor vikt. Det är därför betänkligt att tillstånd att utföra de av riksdagen beslutade arbetena icke lämnats. En utökning av försvarets byggnadskvot bör snarast komma till stånd.

Flygförvaltningen har i äskanden för budgetåret 1952/53 begärt ett investeringsanslag av 30 075 000 kronor för vissa flygfältsarbeten m. m. Flygförvaltningens förslag avser huvudsakligen ett genomförande av den 3-årsplan för utbyggnad av flygfälten, som fastställdes av 1947 års riksdag men som av olika anledningar icke kunnat genomföras i avsedd takt. Därjämte räknade flygförvaltningen med viss fortsatt utbyggnad av flygfälten utöver ramen för ifrågavarande 3-årsplan. Departementschefen har dock på grund av det ekonomiska läget nedsatt ifrågavarande anslag till 19 miljoner kronor, därav 3 miljoner på tilläggsstat för innevarande budgetår.

För den som sannolik antagna byggnadskvoten för flygfältsarbeten under 1952, ca 15 miljoner kronor, erfordras ett anslag av minst 18 miljoner kronor.

Skillnaden hänför sig till administrationskostnader, arbeten som utföras av andra myndigheter m. m. Kostnader för prisstegringar på flygfältsarbeten och utgifter av delvis automatisk natur utöver ovan berörda behov uppgå vidare enligt flygförvaltningens petita till ca 3 miljoner kronor. En minskning av anslaget till 19 miljoner kronor skulle därför medföra att föregående års arbetsomfång måste begränsas ytterligare under 1952 och 1953, varigenom eftersläpningen i förhållande till den modifierade 3-årsplanen skulle ytterligare ökas. En sådan försening skulle allvarligt hämma flygvapnets operationsmöjligheter i krig och övningar i fred.

Utöver dessa belopp erfordras för maskering av flygfälten 2 miljoner kronor, vilka arbeten falla utanför byggnadsregleringen och äro av den vikt att de icke böra uppskjutas.

Anslaget till vissa flygfältsarbeten bör därför höjas till 23 miljoner kronor (18 + 3 + 2). Då Kungl. Maj:t på tilläggsstat för innevarande budgetår äskat 3 miljoner kronor bör riksdagen för nästkommande budgetår till ifrågavarande ändamål bevilja ett investeringsanslag av 4 miljoner kronor utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit.

I medelsäskanden för nästa budgetår har fortifikationsförvaltningen för byggande av berghangarer begärt ett investeringsanslag av 20 500 000 kronor. Med hänsyn till den byggnadskvot, varmed departementschefen räknar, har han begränsat fortifikationsförvaltningens förslag och äskat ett anslag av endast 9 miljoner kronor, varav 3 miljoner kronor på tilläggsstat till innevarande budgetår.

Byggandet av berghangarer har blivit försenat i förhållande till leveransen av flygplan. Den av departementschefen föreslagna beskrifningen av detta anslag medför ytterligare förseningar, varigenom dyrbar materiel icke kan beredas tillfredsställande förvaring, vilket i sin tur förorsakar ökade underhållskostnader och risk för planens förstörande i händelse av krigsutbrott. Utbyggnaden av berghangarer bör alltså fortsättas i hastigare takt än Kungl. Maj:t förutsatt. För ifrågavarande ändamål bör därför för budgetåret 1952/53 ett investeringsanslag av 6 miljoner kronor utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit anvisas.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1950 års statsverksproposition anvisade riksdagen för budgetåret 1950/51 ett investeringsanslag av 1 miljon kronor till uppställningsplatser för radarstationer. Sedermera har riksdagen anvisat investeringsanslag av tillhoppa 5 miljoner kronor för motsvarande ändamål.

Fortifikationsförvaltningen har för nästa budgetår begärt 28 605 000 kronor i investeringsanslag för uppförande av ytterligare ett antal uppställningsplatser för radarstationer. Till täckande av vissa merkostnader på ett antal påbörjade anläggningar begärdes därutöver 1 855 000 kronor.

Förvaltningen har därjämte beräknat 2 740 000 kronor för vissa fullträffsäkra förråd för radarmateriel m. m. Totalt skulle således erfordras (28 605 000 + 1 855 000 + 2 740 000 =) 33 200 000 kronor.

Departementschefen upptager endast 6 miljoner kronor av detta äskande, därav 2 miljoner å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Därest de av fortifikationsförvaltningen begärda medlen för byggande av uppställningsplatser för radarstationer icke ställas till förfogande innebär detta, dels att en avsevärd del av den nu i förråd uppställda radarmaterielen endast i begränsad utsträckning kan utnyttjas för luftförsvar, dels att materiel vid mobilisering och krig måste uppställas helt oskyddad.

Vi föreslå att riksdagen för budgetåret 1952/53 till uppställningsplatser för radarstationer anvisar ett investeringsanslag av 5 miljoner kronor utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Därest riksdagen bifaller våra yrkanden kommer detta att medföra en ökning av utgifterna för försvaret för budgetåret 1952/53 med följande belopp.

Utgifter å driftbudgeten.

Fortifikationsförvaltningen: Forskningsverksamhet m. m.	290 000
Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m.	3 000 000
	<hr/>
	Summa 3 290 000

Utgifter å kapitalbudgeten.

Vissa flygfältsarbeten m. m.	4 000 000
Berghangarer	6 000 000
Uppställningsplatser för radarstationer	5 000 000
	<hr/>
	Summa 15 000 000

Av utgifterna på kapitalbudgeten skall under nästa budgetår anslaget för flygfältsarbeten avskrivras med 50 % och övriga anslag med 100 %. Våra kapitalanslag komma alltså att belasta driftbudgeten för budgetåret 1952/53 med ett belopp av 13 miljoner kronor.

Ett bifall till motionens yrkanden skulle sålunda sammanlagt öka utgifterna å fjärde huvudtitelns driftbudget för budgetåret 1952/53 med 16 290 000 kronor eller med ca en procent.

Vi ha för avsikt att på andra punkter inom statsbudgeten föreslå utgiftsbegränsningar med minst motsvarande belopp.

Vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta

A. i fråga om driftbudgeten för budgetåret 1952/53

1. att till Armén, Fortifikationsförvaltningen: Forskningsverksamhet m. m., utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, anvisa ett reservationsanslag av 290 000 kronor,

2. att bemyndiga Kungl. Maj:t att utlägga beställningar å tygmateriel m. m. för armén inom en kostnadsram av 20 miljoner kronor utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, samt att för täckande av utfallande betalningar för ifrågavarande ändamål anvisa, utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, ett reservationsanslag av 3 miljoner kronor,

B. i fråga om kapitalbudgeten för budgetåret 1952/53, utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, anvisa

1. till vissa flygfältsarbeten m. m. ett anslag av 4 miljoner kronor,

2. till byggande av berghangarer 6 miljoner kronor,

3. till uppställningsplatser för radarstationer m. m. 5 miljoner kronor,

C. att för budgetåret 1952/53 å driftbudgeten

anvisa 13 miljoner kronor för avskrivningar å de på kapitalbudgeten anvisade anslagen.

Stockholm den 26 januari 1952.

Jarl Hjalmarson.

Martin Skoglund.

Folke Kyling.

T. G. v. Seth.

Elis Håstad.

Erik Hagberg.

E. Birke.

Ernst V. Staxäng.
